

Danış, M.Z., Efe, F., Güneş, Ö., ve Bülbül S. (2022). Sakarya üniversitesi öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarının incelenmesi. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 168-183.

ARAŞTIRMA | RESEARCH

Başvuru Tarihi: 25/11/2022

Kabul Tarihi: 20/12/2022

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN YAŞLILARA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Examination of Sakarya University Students' Attitudes Towards the Elderly

Mehmet Zafer DANIŞ *

Fikret EFE **

Özden GÜNEŞ ***

Sevde BÜLBÜL ****

* Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, zdanis@sakarya.edu.tr, 0000-0001-6214-2643

** Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, efe@sakarya.edu.tr, 0000-0003-0621-2605

*** Dr., Bağımsız Araştırmacı, ozden.gunes@hotmail.com, 0000-0002-0386-5347

* Sakarya Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Lisans Öğrencisi, seevdee.1@gmail.com, 0000-0002-4691-337X

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarının belirlenmesi ve tutumlarını etkileyebilecek cinsiyet, sınıf, yaş ve aile türü gibi etkenlerin ortaya çıkarılmasıdır. Araştırmanın alan taraması 10 Kasım 2022-20 Kasım 2022 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın evreni Sakarya Üniversitesi'nde lisans düzeyinde eğitim hayatlarına devam eden öğrencileri kapsamaktadır. Anket formları internet üzerinden kolaylaşmasına tesadüfi örnekleme tekniği ile 402 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmanın analizinde SPSS-26.0 yazılım programı kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından biraz fazlası (%50.8)'nin yaşlılara yönelik olumlu tutuma sahip olduğu; katılımcıların öğrenim gördükleri fakülteye, yetiştikleri aile türlerine, yetiştikleri bölge türüne ve gelir durumlarına göre yaşlılara yönelik tutumlarının istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar gösterdiği ($p<0.05$) buna karşılık katılımcıların cinsiyet, sınıf ve yaşlarına göre yaşlılara yönelik tutumlarının istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermedikleri ($p>0.05$) saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, tutum, üniversite, öğrenci

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the attitudes of university students towards the elderly and to reveal the factors such as gender, class, age and family type that may affect their attitudes. The survey was conducted between November 10, 2022 and November 20, 2022. The population of the study includes students who continue their undergraduate education at Sakarya University.

The questionnaire forms were administered to 402 students who were reached by random sampling technique over the internet. SPSS-26.0 software program was used in the analysis of the research. As a result of the analyses, it was determined that a little more than half the students (50.8%) participating in the study had positive attitudes towards the elderly; the attitudes of the participants towards the elderly showed statistically significant differences ($p < 0.05$) according to the faculty they studied, the type of family they grew up in, the type of region they grew up in and their income status, whereas there was no statistically significant difference ($p < 0.05$) according to the gender, grade and age of the participants.

Keywords: *Elderly, attitude, university, student*

GİRİŞ

Yaşlılık, farklı boyutları içerisinde barındıran, geçen zaman içerisinde yaşanan değişimler ile gerileme dönemi olarak adlandırılmaktadır (Duran, 2021). Yaşlılık, her bireyin yaşayabileceği bir durumdur. Dünyada ve ülkemizde nüfus artmaya devam etmektedir. Yaşanan gelişmelerin beraberinde getirmiş olduğu teknolojik ilerlemelerin sağlık alanında büyük rol oynaması ise, yaşam ömrünün uzamasına ve yaşlı bireylerin oranının artmasına sebep olmuştur (Kavuran & Caner, 2021). Genel kaniya göre yaşlılık, 65 yaş ve üzeri bireyleri kapsamaktadır. Ülkemizde 2021 TÜİK verilerine göre toplamda 8.245.124 yaşlı birey bulunmaktadır. Aynı zamanda yaşlı nüfus oranının sürekli olarak artacağı öngörülmektedir (TÜİK, 2021).

Yaşlılığın literatürde ortak bir tanımı bulunmamakla birlikte (Tereci, Turan, Kasa, Öncel, & Arslansoylu, 2016), yapılan bazı tanımlar kısaca şöyledir; Türk Dil Kurumu'na göre yaşlılık, bireyin yaş almasına bağlı olarak yaşlı olma durumu olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2022). Bir diğer farklı tanıma göre 60-65 yaş (kadın-erkek) ve üstü bireylerin yaşlı olarak adlandırıldığı ve insanların daha uzun yaşadığı gözlemlenerek yaş aralığının genişletilebilecek bir durum olduğu belirtilmiştir (O'Hanlon, 2002). Neugarten (1972 Akt; Hartford 1985:39) tarafından yapılan tasnife göre; 65-74 yaş grubundaki bireyler genç yaşlı (young old), 75-84 yaş grubundakiler orta yaşlı (middle old), 85-90 ve ileri yaş dilimindekiler ihtiyar (old old) olarak adlandırılmaktadır. Kutsal (2005) ise yaşlılığı, değişen zamana göre ortaya çıkan paternlerin doğurduğu fizyolojik, sosyal, ekonomik kayıplar şeklinde açıklamaktadır.

Yaşlılık yalnızca bireylerin yaşına bağlı değildir; kronolojik, fizyolojik, biyolojik ve sosyal boyutların da etkilendiği bir süreçtir. Belli bir yaşın üzerine gelindiğinde bireyler yaşlı olarak etiketlenebilir ancak yaşlılığı anlamlandırabilmek amacıyla diğer boyutların da ele alınması gerekmektedir (Yıldız, 2012).

Kronolojik Yaşlanma: Kronolojik yaş, bireylerin kimliğinin önemli bir göstergesidir. Kronolojik yaş deneyim ve birikimlerin göstergesi olabilmektedir. Doğum tarihi esas alınarak zaman faktörü baz alınarak hesaplanmaktadır. Yirmili yaşlarındaki birey ile yetmişli yaşlarındaki birey arasındaki farkları kronolojik yaşlanma süreci bağlamında açıklayabilmek mümkündür (O'Hanlon, 2002). Kronolojik yaşlanma, yaşlılığın başlangıcının ölçülebileceği kategorileri belirlemektedir (Cummins, 2000). Kronolojik yaş kısaca bireyin yaşama başlangıcından itibaren geçen süre zarfında aldığı her senenin sonunda almış olduğu yaşı kapsamaktadır (Mancılık, 2015).

Fizyolojik Yaşlanma: Bireyin zaman içerisinde aldığı yaşa bağlı olarak fizyolojisinde değişimler yaşanmaktadır. Bireyin hareket sisteminde, duyu organlarında, sinir sisteminde yavaşlamalar meydana gelmekte, kronolojik yaşın ilerlemesi ile kas ve iskelet sistemi başta olmak üzere fizyolojik anlamda negatif yönde birtakım değişimler ortaya çıkmaktadır (Ağar, 2020).

Biyolojik Yaşlanma: Biyolojik yaşlanma, bireyin dış görünüş esasına dayalı olarak diğer kişilere göre nasıl görüldüğünü ortaya koyan yaşlanma türüdür. Görünümde meydana gelen değişimler ile ortaya çıkar. Biyolojik yaş kişiden kişiye değişebilir. Örneğin; ‘Yaşına göre iyi görünüyor’ veya ‘olduğundan daha yaşlı görünüyor’ ifadeleri, kronolojik yaşa gönderme yaparak biyolojik yaşın gençliğini ya da yaşlılığını tasvir etmeyi amaçlamaktadır (Ridgway, 2015).

Sosyolojik Yaşlanma: Bireylerin yaşlarının ilerlemesine bağlı olarak sosyal yaşamları da değişime uğramaktadır. Yaşlıların sosyal statüsündeki azalma, toplumdaki aile yapısının değişmesi, zorunlu emeklilik, ekonomik gelirden azalma durumu, diğer bireyler ile yaş farkının artması vb. durumlar sosyolojik yaşlanmayı ortaya çıkarmaktadır (Xia, 2020).

Yaşlılık dönemi sürekli, dinamik ve karmaşık bir süreçtir (Wang, Zhou, Xie, Zhao, & Liu, 2016). Artan yaşla birlikte bireylerin yaşadığı değişimler beraberinde sorunları da doğurmuştur. Sanayi toplumuna geçiş, kırdan kente göç, geleneksel aile anlayışından çekirdek aileye geçiş yaşanması yaşlıların statülerini kaybetmelerine yol açmıştır (Komşu, 2016). Yaşlılıkta iş gücünün azalması ve emeklilik, bireyleri ekonomik açıdan zorlayarak yaşam kalitelerini düşürebilmektedir (Müftüler, 2018). Yaşlılık ile bireylerin sağlıkları da daha çok bozulma eğilimindedir. Yaşın ilerlemesine bağlı olarak bireylerde daha fazla kronik rahatsızlıklar ortaya çıkmakta ve risk altında yaşamaktadırlar (Mancılık, 2015). Aynı zamanda yaşlı bireyler yakın yaş grubundaki kişileri kaybetmekte bunun sonucunda yalnızlaşmakta, ölüme yaklaşma düşüncesine kapılmakta böylelikle olumsuz bir ruh sağlığı süreci içerisine girebilmektedirler (Çapcıoğlu & Alpay, 2021). Yaşlı bireylerin bilişsel gerileme yaşaması, daha önceden detaylı olarak bilinen bilgilerin yaşın artması ile daha genel hatlarıyla hatırlanması da sorun oluşturmaktadır (Alexander, Bahr, & Hicks, 2015).

Yaşlılık, yaşamın kaçınılmaz bir gerçeğidir. Ortalama yaşam beklentisinin artmasıyla birlikte yaşlı bireylerin yaşadığı sorunlar giderek artmakta ve daha karmaşık bir hale gelmektedir. Sağlıklı ve başarılı bir yaşlılık dönemi yaşanabilmesi için geleceğin önemli bir parçası olan genç bireylerin yaşlılara yönelik tutumları önemlidir. Bu araştırmada, lisans düzeyinde eğitim hayatlarına devam eden üniversite öğrencilerinin yaşlılara yönelik olumlu ve olumsuz tutumlarının belirlenmesi ve bu tutumların öğrencilerin cinsiyetine, öğrenim gördükleri sınıf düzeyine ve yetiştikleri aile türüne göre değişiklik gösterip göstermediğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmada yöntem olarak nicel araştırma metodolojisi takip edilmiştir. Alan araştırması tekniklerinden ilişkisel tarama tekniği kullanılmıştır. Bir bağımlı değişken ile bir dizi bağımsız değişken arasındaki ilişki istatistiki açıdan tespit edilmeye çalışılmıştır.

Hazırlanmış olan online ankette öğrencilere ait cinsiyet, sınıf, yaş, aile türü gibi demografik bilgiler içeren sorular ile Kogan (1961) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması ve geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Duyan ve Gelbal (2013) tarafından yapılan 34 maddelik 17'si pozitif ve 17'si negatif ifadeler içeren "Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği" soruları yer almaktadır. Ölçekteki ifadeler 6'lı Likert tipindedir; ("Kesinlikle Katılmıyorum =1", "Katılmıyorum =2", "Biraz Katılmıyorum =3", "Biraz Katılıyorum = 5", "Katılıyorum =6" ve "Kesinlikle Katılıyorum =7"), olumsuz tutumların puanlaması tersinden yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Sakarya Üniversitesinde örgün öğretimde okumakta olan lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Sakarya Üniversitesi'nde araştırmanın yapıldığı tarihte lisans düzeyinde 35.286 kayıtlı öğrenci bulunmaktadır. Araştırmanın örneklem büyüklüğü aşağıdaki formüle göre tespit edilmiştir. Buna göre;

Araştırmanın Evreni $N = 35.286$ 'dır.

(t) tablo değeri ise $1.96 = 2$ olarak alınmıştır.

$$n_0 = \frac{t_x^2 P_x Q}{d^2} = \frac{2^2 \times 0,5 \times 0,5}{0,05^2} = 400$$

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0}{N}} = \frac{400}{1 + \frac{400}{35.286}} \cong 393$$

Her ne kadar örneklem büyüklüğü (n) = 393 olarak tespit edilmişse de anket uygulaması, örneklem genişliğini arttırmak amacıyla 402 üniversite öğrencisiyle kolaylamasına örnekleme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın gerçekleştirilmesinden önce Sakarya Üniversitesi Etik Kuruluna başvurulmuş, Etik Kurul'un 02.11.2022 tarihli 51 sayılı toplantısının 19 nolu kararıyla gerekli onay belgesi alınmıştır. Anket formları 10 Kasım 2022-20 Kasım 2022 tarihleri arasında online olarak doldurulmuştur. Verilerin analizinde SPSS-26.0 yazılım programı kullanılmıştır.

ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

- 4. sınıf öğrencilerinin yaşlılara yönelik olumsuz tutumları 1. sınıf öğrencilerine göre daha düşüktür.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları ilerledikçe yaşlılara karşı olumlu tutumları artmaktadır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteye göre yaşlılara yönelik tutumları değişmektedir.
- Öğrencilerin yaşlılara yönelik tutumları cinsiyetlerine göre değişmektedir; kadın öğrenciler erkek öğrencilere göre yaşlılara daha olumlu tutum göstermektedir.
- Geniş ailede yetişen öğrenciler diğer aile türlerinde yetişen öğrencilere göre yaşlılara yönelik daha olumlu tutum göstermektedir.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin ailesindeki birey sayısı arttıkça yaşlılara yönelik olumlu tutumları da artmaktadır.

- Araştırmaya katılan öğrencilerin yetiştiği bölgeye göre yaşlılara yönelik tutumları değişmektedir.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin gelir durumlarına göre yaşlılara yönelik tutum puanları değişmektedir.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Sosyo-Demografik Özellikler	Sayı	%	Sosyo-Demografik Özellikler	Sayı	%
Cinsiyet			Gelir Durumu		
Kadın	215	53,5	Çok Düşük	9	2,2
Erkek	187	46,5	Düşük	57	14,2
Yaş			Orta	269	66,9
18-20	133	33,1	Yüksek	62	15,4
21-23	234	58,2	Çok Yüksek	5	1,2
24-26	35	8,7	Ailedeki Birey Sayısı		
Sınıf			2	10	2,5
1. Sınıf	80	19,9	3	69	17,2
2. Sınıf	128	31,8	4	108	26,9
3. Sınıf	125	31,1	5	96	23,9
4. Sınıf	69	17,2	6	58	14,4
Fakülte			7	43	10,7
Fen Edebiyat Fakültesi	145	36,1	8	14	3,5
Mühendislik Fakültesi	37	9,2	9	3	0,7
Tıp Fakültesi	3	0,7	10	1	0,2
Eğitim Fakültesi	82	20,4	Yetiştirilen Aile Türü		
İşletme Fakültesi	35	8,7	Çekirdek Aile	211	52,5
Siyasal Bilgiler Fakültesi	42	10,4	Geniş Aile	154	38,3
Hukuk Fakültesi	7	1,7	Parçalanmış Aile	28	7
İletişim ve Tasarım Fak.	31	7,7	Tek Ebeveynli Aile	9	2,2
Bilgisayar ve Bilişim Fak.	11	2,7	Yetiştirilen Bölge Türü		
Sanat ve Mimarlık	1	0,2	Marmara Bölgesi	190	47,3
İlahiyat Fakültesi Fak.	8	2	İç Anadolu Bölgesi	51	12,7
Öğrencilerin Barınma Durumları			Ege Bölgesi	51	12,7
Aile ile Birlikte	107	26,6	Akdeniz Bölgesi	26	6,5
Yurtta	207	51,5	Karadeniz Bölgesi	43	10,7
Tek Başına Evde	25	6,2	Doğu Anadolu Bölgesi	25	6,2
Arkadaşla Birlikte Evde	63	15,7	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	16	4
Aylık Masrafların Yetme Durumları					
Evet	66	16,4			
Kısmen	195	48,5			
Hayır	141	35,1			
Toplam	402	100	Toplam	402	100

Buna göre; araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından biraz fazlası (%53,5) kadındır. Bu oran kadınların üniversiteleşme eğilimini göstermesi bakımından önemlidir. Öğrencilerin yaşları 18 ile 26 arasında değişmektedir. Yaklaşık beşte üçü (%58,2) ise 21-23 yaş aralığındadır. Öğrencilerin üçte biri 2. sınıf (%31,8) ve benzer oranla (%31,1) 3. sınıfta öğrenim görmektedir. Sayıları farklı olsa da araştırmaya 11 farklı fakültede öğrenim gören öğrencilerin katılmış olması evrenin temsiliyetine katkı sağlamaktadır. En fazla katılım Fen Edebiyat Fakültesi'nden (%36,1) olmuştur. Öğrencilerin yarısından biraz fazlası (%51,5) yurttan barınmaktadır. Öğrencilerin yarısına yakını (%48,5) aylık masraflarının kısmen yettiğini düşünmektedir. Bu durum son zamanlarda yaşanan ekonomik olumsuzlukların öğrencilerin günlük yaşam ve eğitim öğretim süreçlerindeki giderlerine yansımalarıyla ilişkilendirilebilir. Öğrencilerin üçte ikisi (%66,9) gelir durumlarının orta düzeyde olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin ailelerindeki birey sayıları 2 ile 10 arasında değişmektedir. Ailelerindeki birey sayısı 4 olan öğrenciler çoğunluktadır (%26,9). Öğrencilerin yarısından biraz fazlası (%52,5) çekirdek aileye mensuptur. Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısına yakını (%47,3) Marmara bölgesinde yetişmiştir. Buradan hareketle, Sakarya Üniversitesi'ni önemli ölçüde yakın illerden öğrencilerin tercih ettikleri ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların Ölçekten Aldıkları Toplam Puan ile Sınıf Düzeylerinin Karşılaştırılması

Ölçek Toplam Puanı	Sınıf				Toplam
	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	
34-112 (Düşük)	43	60	59	35	198
Yüzde	54.4	46.9	47.2	51.4	49.3
113-204 (Yüksek)	36	68	66	34	204
Yüzde	45.6	53.1	52.8	48.6	50.7
Toplam	79	128	125	69	402
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

(p>0.05)

Tablo 2'de görüldüğü üzere öğrencilerin tutum puanları düşük (34-112) ve yüksek (113-204) olarak iki kategoriye ayrılarak sınıf düzeyleriyle karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin yarıya yakını (%49,2) düşük tutum puan kategorisindedir.

Öğrencilerin sınıf düzeyleri ile ölçekten aldıkları puan dağılımları incelendiğinde; 1. sınıf 79 öğrencinin %54,4'ü düşük (34-112) puan aralığında, %45,6'sı ise yüksek (113-204) puan aralığında, 2. sınıf 128 öğrencinin %46,9'u düşük puan aralığında, %53,1'i ise yüksek puan aralığında, 3. sınıf 125 öğrencinin %47,2'si düşük puan aralığında, %52,8'i yüksek puan aralığında, 4. sınıf 69 öğrencinin %51,4'ü düşük puan aralığında, %48,6'sı ise yüksek puan aralığındadır. Birinci sınıf öğrencilerinin yaşlılara yönelik

olumsuz tutumları diğer sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olsa bile, sınıflar arasındaki bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir (Ki-kare testi, $p>0.05$)

Tablo 3. Katılımcıların Yaşlarına Göre Yaşlılara Yönelik Olumlu Tutumları

Yaş	\bar{X}	n
18-20	59,9925	133
21-23	65,2265	234
24-26	68,2571	35
Toplam	63,7587	402

$p<0.05$

Tablo 3'te görüldüğü üzere 18-20 yaş arasında olan öğrencilerin olumlu tutum puan ortalamaları $\bar{X}=59,99$, 21-23 yaş arasında olan öğrencilerin olumlu tutum puan ortalamaları $\bar{X}=65,22$ ve 24-26 yaş grubundaki öğrencilerin olumlu tutum puan ortalamaları $\bar{X}=68,25$ 'dir. Bu durumda yaş arttıkça yaşlılara yönelik olumlu tutum puanlarında da artış görülmektedir. Gerek sınıf değişkeni kontrol altında tutularak yapılan kısmi korelasyon analizinde gerekse ANOVA testi sonucunda iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiş ($p<0,05$) ve hipotez kabul edilmiştir. Öğrencilerin yaşlarının ilerlemesiyle olgunlaşmalarının bir sonucu olarak yaşlılara olumlu tutum gösterdikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Fakülteye Göre Yaşlılara Yönelik Tutumları

Fakülte	\bar{X}	n
Fen Edebiyat Fakültesi	111,538	145
Mühendislik Fakültesi	118,351	37
Tıp Fakültesi	121,667	3
Eğitim Fakültesi	111,195	82
İşletme Fakültesi	114,857	35
Siyasal Bilgiler Fakültesi	119,452	42
Hukuk Fakültesi	124,286	7
İletişim ve Tasarım Fak.	116,065	31
Bilgisayar ve Bilişim Fak.	116,000	11
Sanat ve Mimarlık Fak.	123,000	1
İlahiyat Fakültesi	124,750	8
Toplam	114,271	402

$p<0.05$

Tablo 4'te görüldüğü üzere, $\bar{X}=124,750$ puan ile yaşlılara en yüksek olumlu tutum gösteren katılımcılar İlahiyat Fakültesi öğrencileridir. Bunu $\bar{X}=124,286$ puan ile Hukuk Fakültesi öğrencileri takip etmektedir. Buna mukabil yaşlılara $\bar{X}=111,195$ puan ile en düşük olumlu tutum gösterenler Eğitim Fakültesi öğrencileridir. Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteye göre yaşlılara yönelik farklı tutum düzeyleri istatistiksel olarak da anlamlıdır. Yapılan ANOVA testinde $p<0,05$ olduğu saptanmıştır. Buna göre gruplar arası anlamlı bir farklılık bulunduğundan alternatif hipotez kabul

edilmiştir. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin araştırmanın gerçekleştirildiği diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilere göre yaşlılara yönelik tutumlarının daha olumlu olması eğitim müfredatlarında yaşlılara saygı, yaşlıların korunması, gözetilmesi ve yüceltilmesi hususlarına değinilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Tablo 4’de dikkat çeken diğer bir husus ise, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarının diğer fakülte öğrencilerine göre en düşük düzeyde olumlu tutum göstermeleridir. Bu fakültelerden mezunların geleceğin eğitimcileri olarak genç nesilleri kültürleyeceği düşünüldüğünde, en azından bu araştırmadan çıkan sonuçlar doğrultusunda eğitim fakültelerinde yaşlıların bilgeliği ve değeri ile yaşlılıkla ilgili müfredat noktasında yeni nesil eğitim modüllerinin geliştirilmesine yönelik adımlar atılması gerekliliği önem kazanmaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Yaşlılara Yönelik Tutumları

	n	\bar{X}	t	p
Kadın	215	114,8930	-,066	,948
Erkek	187	115,0053	-,066	,947

p>0.05

Kadınlar (114,89) ile erkeklerin (115,00) yaşlılara yönelik tutumlarına ilişkin puan ortalamaları birbirine yakındır. Yapılan bağımsız gruplar t testi sonucuna göre istatistiki açıdan cinsiyetin yaşlılara yönelik tutum puanı üzerinde etkili olmadığı; cinsiyet ile yaşlılara yönelik tutum puanı arasında anlamlı bir fark bulunmadığı (p>0.05) tespit edilmiş ve alternatif hipotez ret edilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Aile Türüne Göre Yaşlılara Yönelik Tutumları

Aile Türleri	\bar{X}	n
Çekirdek Aile	58,9005	211
Geniş Aile	74,0195	154
Parçalanmış Aile	51,7857	28
Tek Ebeveynli Aile	39,3333	9
Toplam	63,7587	402

p<0.05

Tablo 6’da görüldüğü üzere $\bar{X}=74,01$ puan ile geniş aile türünde yetişen öğrencilerin yaşlılara yönelik olumlu tutum puanları en yüksektir. Tek ebeveynli ailede yetişen öğrencilerin ise puanları en düşüktür ($\bar{X}=39,33$). Öğrencilerin yetiştikleri aile tipine göre yaşlılara yönelik olumlu tutum puanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir (ANOVA/Post Hoc testi p<0,05). Böylece “geniş aile türünde yetişen öğrenciler diğer aile türlerinde yetişen öğrencilere göre yaşlılara daha olumlu tutum göstermektedirler” hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuç geniş aile yapısında etkileşimin hala sağlıklı gerçekleştiğini ve kuşaklararası kültürel değerlerin başarıyla aktarıldığını düşündürmektedir.

Tablo 7. Katılımcıların Yetiştığı Bölgeye Göre Yaşlılara Yönelik Tutumları

Bölge	\bar{X}	n
Marmara Bölgesi	116,1847	190
İç Anadolu Bölgesi	115,0980	51
Ege Bölgesi	115,9216	51
Akdeniz Bölgesi	107,6538	26
Karadeniz Bölgesi	117,6512	43
Doğu Anadolu Bölgesi	114,8800	25
Güneydoğu Anadolu Böl.	111,3125	16
Toplam	114,9453	402

p<0,05

Bölgelere göre üniversite öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumları incelendiğinde \bar{X} =117,65 puan ile Karadeniz Bölgesinde yetişen öğrenciler yaşlılara yönelik en yüksek olumlu tutuma sahipken, \bar{X} =107,65 puan ile Akdeniz Bölgesinden öğrenciler yaşlılara yönelik en düşük olumlu tutuma sahiptir. Yapılan ANOVA testinde p<0,05 olduğu saptanmış; alternatif hipotez kabul edilmiştir. Ülkemizin en fazla yerli ve yabancı turist alan bölgesi olarak kültürel etkileşime yatkınlığı nedeniyle Akdeniz Bölgesinde yetişen öğrencilerin yaşlılara yönelik tutumlarının diğer bölgelerde yetişen öğrencilere göre nispeten daha düşük olduğu düşünülmektedir.

Tablo 8. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Yaşlılara Yönelik Tutumları

Gelir Durumu	\bar{X}	n
Çok Düşük	102,4444	9
Düşük	109,4211	57
Orta	117,9777	269
Yüksek	109,5323	62
Çok Yüksek	104,4000	5
Toplam	114,9453	402

p<0,05

Tablo 8 incelendiğinde gelir durumuna göre yaşlılara en yüksek olumlu tutumu \bar{X} =117,97 puan ile orta gelir grubuna mensup öğrenciler gösterirken, en düşük puanı ilginçtir ki en düşük (\bar{X} =102,44) ve en yüksek (\bar{X} =104,94) gelirli ailelerde yetişen öğrenciler göstermiştir. Öğrencilerin gelir durumlarına göre yaşlılara yönelik tutum farklılıkları istatistiksel olarak da anlamlıdır (ANOVA testi, p<0.05). Bu durumda bir yandan yokluğun verdiği ilişki ve etkileşim süreçlerindeki eksiklik ile öte yandan çok varlığın verdiği

bağımsızlaşmayla birlikte giderek yoğunluğu artan bireyselleşme olgusunun sonucu olarak öğrencilerin yaşlılara yönelik tutumlarının farklılaştığı düşünülmektedir.

Tablo 9. Katılımcıların Ailedeki Birey Sayılarına Göre Yaşlılara Yönelik Olumlu Tutumları

Ailedeki Birey Sayısı	\bar{X}	n
2	50,500	10
3	51,072	69
4	52,306	108
5	59,260	96
6	68,741	58
7	72,47	61
Toplam	59,142	402

p<0,05

Öğrencilerin ailedeki birey sayıları arttıkça yaşlılara yönelik olumlu tutumlarının da arttığı tespit edilmiştir. Ailedeki birey sayısı 7 ve daha fazla olan öğrencilerin yaşlılara olumlu tutum puanı $\bar{X}=72,47$ iken, 2 olanların puanı $\bar{X}=50,50$ 'dir. Ailedeki birey sayısı grupları arasındaki farklılaşma tesadüflerden kaynaklanamayacak kadar anlamlıdır (ANOVA testi p<0,05). Bu durumda; ailede birey sayısının artması ile birlikte bireyselliğin yerini ortak grup dinamizminin aldığı, ortaya çıkan bu dinamizmin ise yaşlılara yönelik tutumları olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

TARTIŞMA

Toplumda yaşayan her bireyin yaşamını sorunsuz bir şekilde devam ettirebilmesi önemlidir. Yaşlı bireyler için de bu durum geçerlidir. Yaşam süresinin artması ile birlikte yaşlılar ile diğer kuşaklar arasında bir takım kuşak farklılıklarının ortaya çıkması durumu önemli bir sorun haline gelmiştir. Ayrıca artan yaş aralığı ve hızla gelişen teknoloji ile kuşaklar arası birbirini tanıma, anlama ve empati kurmakta daha zor bir durum haline gelmiştir (Henneberger, 1995; Kruse 1997). Her bir kuşağın birbirini anlama konusunda yetkin ve etkin olabilmeleri için farklı düzeylerde çalışmaların geliştirilmesi bu alanda çalışan profesyoneller için önemli bir gündem haline gelmiştir (Tremmel & Bschaden & Wagermaier 2014). Bugün tüm dünyada yaşlı refahı alanında yaşlıların yaşam kalitesinin temin edilmesi ve geliştirilmesi noktasında gençler, yaşlılara hizmet sunan kesim haline gelmiştir. Bu sebeplerden genç üniversite öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarının belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla gerçekleştirilen bu çalışmada Sakarya Üniversitesi'nde lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin yaşlılara yönelik tutumları ile bu tutumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada 34-112 arasında puan alan öğrencilerin yaşlılara yönelik "olumsuz tutuma", 113-204 arasında puan alanların ise "olumlu tutuma" sahip olduğu belirlenmiştir. Buna göre;

öğrencilerin 198'inin (%49.2) yaşlılara yönelik olumsuz tutuma, 204'ünün (%50.8) de olumlu tutuma sahip olduğu görülmüştür. Genel olarak yaşlılara yönelik olumlu tutum sahibi öğrencilerin olumsuz tutum sahibi öğrencilerden bir miktar fazla olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında yaşlılara yönelik tutumların demografik özelliklere göre değişiklik gösterip göstermediğine bakıldığında ve öğrencilerin cinsiyetine, sınıfına ve yaşına göre tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Literatüre bakıldığında; ülkemizde üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırmada cinsiyet durumunun tutumu etkilemediği bilgisi desteklenmiştir (Başer & Cingil, 2019). Bu durumun tersi yönünde cinsiyete göre tutumlar arasında farklılık olduğunu ortaya koyan araştırma sonuçları da mevcuttur (Kavuran & Caner, 2021). Aynı zamanda hemşirelik öğrencileriyle yapılan bir araştırmada öğrencilerin sınıfının ve yaşının tutumları etkilemediği araştırmamızı destekler niteliktedir (Adıbelli, Türkoğlu, & Kılıç, 2013).

Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteye, yetiştikleri aile türlerine, yetiştikleri bölge türüne ve gelir durumlarına göre tutumları incelendiğinde ise istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Literatüre bakıldığında; sosyal hizmet öğrencileri ile yapılan çalışmada yetişilen aile türünün öğrencilerin tutumlarını etkilediği bulunmuştur (Duran, 2021). Ülkemizde yapılan sosyal hizmet ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumunun incelendiği bir araştırmada da geniş aile türündeki öğrencilerin çekirdek aile türündeki öğrencilere göre daha olumlu tutumda olduğu saptanmış ve araştırmada tutumların yaşanılan bölgelere göre farklılık gösterdiği bulunmuştur (Danış, Kara, Çolak, Kırpık, & Ayyıldız, 2015). Yaşlılara yönelik tutumların belirlenmesinde birçok değişkenin etkili olduğu ve bu değişkenlerin farklı özelliklere göre değişebileceği düşünülmektedir (Henneberger 1998; Franz & Scheunpflug 2009).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre; "4. sınıf öğrencilerinin yaşlılara yönelik olumsuz tutumları 1. sınıf öğrencilerine göre daha düşüktür." 4. sınıf öğrencilerinin eğitim hayatları boyunca öğrendikleri bilgi ve birikimlerin sağlamış olduğu geniş fikir açısının tutumlarını şekillendirdiği düşünülerek eğitim hayatlarına yeni başlamış olan 1. Sınıf öğrencilerine göre bireylere olan tutumları daha özelinde de yaşlı bireylere olan tutumlarının daha olumlu olduğu öngörülerek hipotez kurulmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları ilerledikçe yaşlılara karşı olumlu tutumları artmaktadır."

Alınan eğitim ve eğitim sonunda ilgili olacağı kuruma bağlı olarak kişinin yaşama bakış açısı, daha özelinde de, yaşlı bireylere bakış açılarının değişebileceği öngörülerek hipotez oluşturulmuştur. Anova testi sonucunda öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre yaşlılara karşı tutumları incelendiğinde $p < 0,05$ olduğu tespit edilmiştir. Buna göre gruplar arası anlamlı bir farklılık bulunarak hipotez doğrulanmıştır.

Araştırmada geleneksel aile türlerinden olan geniş aile türünde yetişen öğrencilerin yaşlılarla beraber yaşam sürmeleri, onları model almaları, onların düşünce ve fikirlerini önemsemeleri, onları oldukları gibi kabul etmeleri düşüncesinden hareketle yaşlılara yönelik tutumlarının diğer aile türlerinde yetişen öğrencilere göre daha olumlu olduğu varsayımıyla hipotez kurulmuştur. Yapılan tek yönlü varyans analizi ve çoklu karşılaştırma testleri sonucunda $p < 0.05$ bulunmuştur. Bu durumda alternatif hipotez doğrulanmıştır.

Bu bulgulardan hareketle; üniversite öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarını etkileyen faktörler daha kapsamlı ve farklı üniversitelerin de olduğu bir örneklem üzerinden incelenmelidir. Üniversite öğrencilerinin, yaşlılara yönelik tutumlarının hangi nedenlerle olumlu, hangi nedenlerle olumsuz olduğu konusu araştırma kapsamında ele alınmadığı için bu hususun ileriki çalışmalarda daha ayrıntılı olarak incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Gençlerin ailelerinde yaşanan sorunlar var ise bu durumun yaşlılara yönelik tutumlarını ne derecede etkilediği ve yaşlı bireylerden kaynaklı sorunlar yaşanıyor ise bu durumun gençlerin tutumlarını etkileyip etkilemediği incelenmelidir. Yaşlılara sunulan hizmetlerde gençlerin yaşlı bireylere karşı olan tutumlarının etkisi olup olmadığı incelenmelidir. Ayrıca aile yapısında oluşan değişimin getirmiş olduğu geniş aile yapısından çekirdek aileye dönüşümle birlikte gençlerin yaşlılara karşı olan tutumları farklı değişkenlerle beraber incelenmelidir. Çünkü yaşanan bu değişimin olumsuz sonuçlarının ortadan nasıl kalkabileceği konusunda çözümler üretilmesi gerekmektedir.

Günümüzde, tüm dünyada yaşlı nüfusu artmaya devam etmektedir. Bugün üniversite sıralarında öğrenim gören genç bireylerin gelecekte yaşlılara hizmet sunacak birimlerde görev almaları kaçınılmaz ve muhtemeldir. Bu nedenle, üniversite gençliğinin yaşlılara yönelik sahip oldukları olumsuz tutumlar gelecekte yaşlı refahı alanında çalışmaları durumunda yürütecekleri hizmetleri olumsuz yönde etkileyebilir. Bu durumda; yaşlılara karşı olumsuz tutuma sahip olan gençlerin hangi sebeple bu tutumda oldukları araştırılarak, bu sonucun önlenmesi ve/veya değiştirilebilmesi için gerekli araştırmalar yapılmalıdır.

Yaşlıların ve üniversite öğrencilerinin beraber vakit geçirecekleri projeler çoğaltılarak, bu projelerin yaşlılara karşı tutumları etkileme düzeyleri incelenmelidir. Çünkü yaşlı ve genç fiziken ve fikren ne kadar birbirinden ayrılırsa, o denli birbirinden uzaklaşarak gençlerin yaşlılara karşı tutumları olumsuz yönde etkilenebilmektedir.

ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN ETİK BİLGİLER

Araştırmanın gerçekleştirilmesinden önce Sakarya Üniversitesi Etik Kuruluna başvurulmuş, Etik Kurul'un 02/11/2022 tarihli 51 sayılı toplantısının 19 No'lu kararıyla gerekli onay belgesi alınmıştır.

ARAŞTIRMACININ KATKI ORANI

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

ÇATIŞMA BEYANI

Herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Adıbelli, D., Türkoğlu, N., Kılıç, D. (2013). Öğrenci Hemşirelerin Yaşlılığa İlişkin Görüşleri ve Yaşlılara Karşı Tutumu, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 6(1), 2-8.
- Ağar, A. (2020). Yaşlılarda Ortaya Çıkan Fizyolojik Değişiklikler, *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 3(3), 347-354.
- Alexander, V., Bahr, M., Hicks, R. (2015). Ability to Recall Specific Detail and General Detail (Gist) in Young Old, Middle Old, and Older Adults, *Psychology*, 6, 2071-2080.
- Başer, G., Cingil, D.(2019). Üniversite Öğrencilerinin Yaşlılara Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi, *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 29 (2), 79-58.
- Cummins, Josephine, M. (2000). Attitudes to Old Age and Ageing in Medieval Society, Doctorate of Philosophy At the University of Glasgow, Department of History, (Medieval) Faculty of Arts, Erişim adresi: <https://theses.gla.ac.uk/2542/1/2000cumminsphd.pdf>.
- Çapcıoğlu, İ., Alpay, A. H.(2021). Türkiye'de Yaşlılığın Geleceği, *Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, 8, 77-88.
- Danış, M. Z., Kara, H. Z., Çolak, F., Kırpık, S., Ayyıldız, A., (2015). Sosyal Hizmet ve Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlılara Yönelik Tutumları, *Tarih Okulu Dergisi*, 8(24), 539-559.
- Duran, R.(2021) Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Dezavantajlı/Risk Altındaki Yaşlılara Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi, *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1 (1). 1-12.
- Duyan, V., Gelbal, S. (2013). Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeğinin Bir Grup Üniversite Öğrencisi Üzerinde Türkçeye Uyarlama Çalışması, *Türk Geriatri Dergisi*, 16(2), 202-209.
- Franz , J. & Scheunpflug, A. (2009). Zwischen Seniorität und Alterität. Eine empirische Rekonstruktion intergenerationellen Lernens. In: *Zeitschrift für Erziehungswissenschaft (ZfE)*, 12, 437–455.
- Hartford, E. M. (1985). Understanding Normative Growth and Development in Aging: Working with Strengths, Getzel, G. S. ve Mellor, M. J. (Ed.). *Gerontological Social Work Practice in the Community*, (2. baskı) içinde (ss.37-54), New York: The Haworth Press.
- Henneberger, Anton & Ewert, Otto. (1995). Die soziale Einbindung älterer Menschen als Realisation eines Austauschmodells. Eine Untersuchung im Auftrag *des Ministeriums für Arbeit, Soziales und Gesundheit des Landes Rheinland-Pfalz*, Mainz: Ministerium für Arbeit, Soziales und Gesundheit.
- Henneberger, Anton (1998). Bildung und sozialer Austausch zwischen Alt und Jung Kontakt durch Bildung - Bildung durch Kontakt. In: *Bildung und Erziehung*, BuE 51, 4, 383-389.
- Kavuran, E., Caner, E. (2021). Yaşlı Bakım Öğrencilerinin Yaşlılara Yönelik Tutumları ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi, *Türk Fen ve Sağlık Dergisi*, 2(2), 89-97.
- Kogan, N. (1961). Attitudes Toward Old People: The Development of a Scale and a an Examination of Corraletes, *Journal of Abnormal Social Psychology*, 64, 44-54.
- Komşu, U. C.(2016). Yaşlılık, Yaşlı Nüfusun Sorunları ve Yetişkin Eğitimi, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 370-389.
- Kruse, A. (1997). Bildung und Bildungsmotivation im Erwachsenenalter. In Weinert, Franz E., & Mandel. Heinz (Hrsg.), *Psychologie der Erwachsenenbildung, Enzyklopädie der Psychologie*, Themenbereich D, Serie I, Band 4 S.I 15-178. Göttingen: Hogrefe, 199

- Kutsal, Y. G.(2005). Yaşlanan Dünya ve Yaşlanan İnsan. Erişim adresi: <https://geriatri.org.tr>.
- Mancılık, A. (2015). Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Müracaatçı Olarak Yaşlılarla Çalışma ve Yaşlılara Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Müftüler, H. G.(2018). Yaşlılar Açısından Yaşlılık Gerçeği, Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 2(1), 93-129.
- O'Hanlon, A.(2002). Exploring, Measuring and Explaining Negative Attitudes to Own Future Old Age, Doctor of Philosophy, Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, University of Southampton, Erişim adresi: <https://eprints.soton.ac.uk/465014/1/905263.pdf>
- Ridgway, V. J. (2015). Visual perceptions of ageing: A multi method and long itudinal study exploring attitudes of under graduate nurses towards older people (Doctoraldissertation). University of Chester, United Kingdom, Erişim adresi: <https://chesterrep.openrepository.com/bitstream/handle/10034/620346/PhD%20V%20J%20Ridgway%20Final%20for%20binding.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Tereci, D., Turan, G., Kasa, N., Öncel, T., Arslansoylu, N. (2016). Yaşlılık Kavramına Bir Bakış, *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 16(1), 84-116.
- Tremmel, J., Bscheiden, A. und Wagermaier, A. (2014). Die wachsende Zahl von Seniorenstudierenden in Deutschland unter dem Aspekt der Generationengerechtigkeit – Harmonie oder Konflikt? In: Tremmel, J. (Hrsg.) (2014). *Generationsgerechte und nachhaltige Bildungspolitik*. Springer Verlag.
- Tremmel, J. (2014). *Generationsgerechte und nachhaltige Bildungspolitik*. Springer Verlag. ISBN 978-3-658-02741-4.
- TÜİK. (2021). İstatistiklerle Yaşlılar, 2021. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr>.
- Türk Dil Kurumu. (2022). Güncel Türkçe Sözlük. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr>.
- Wang, Q., Zhou, F., Xie, W., Zhao, X., Liu, X. (2016). Research Progress on Aging Mechanisms, *Advances in Aging Research*, 5,49-57.
- Xia, X. (2020). Aging Education: Sociological Analysis on the Social Status Promotion of the Elderly, *Open Access Library Journal*, 7, 1-11.
- Yıldız, M. (2012). Bağlanma Kuramı Açısından Yaşlılık Dönemine Genel Bir Bakış, *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(1), 1-30.